

פרשת אמור: קדושה

א. הקדמה

פרשת השבוע, פרשת אמור, פותחת בקדושת הכהנים ומוזהירתם על התקרבות לטומאה: "אֲמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמִּי"¹, התרחקות הנובעת ממעלת הקדושה בה הם מצויים, תואר החוזר ונשנה במהלך הפרשייה:

קְדָשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם... וְהָיוּ קְדָשׁ... כִּי קְדֹשׁ הוּא לֵאלֹהֵיו... וְקְדָשְׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב קְדֹשׁ יִהְיֶה לָּךְ כִּי קְדֹשׁ אֲנִי ה' מִקְדָּשְׁכֶם... וְלֹא יִחַלל זָרְעוֹ בְּעַמִּי כִּי אֲנִי ה' מִקְדָּשִׁי².

מדוע מדגישה התורה את קדושת הכהנים בעוד שבפרשה הקודמת, קדושים, הורתה קדושה זו לכל העם, "קְדָשִׁים תִּהְיוּ"³, וממילא הכהנים בכלל זאת. פרשייה נוספת המצויה בפרשה היא פרשת המועדים, כאשר התמיהה היא מדוע הוזכרה שבת בכלל המועדים, בעוד נבדלת היא מהם, כפי שיתבאר.

ב. קדושת הכהנים וקדושת ישראל

"אֲמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֲלֵהֶם"⁴ - הכפילות בפסוק ניכרת לעין, ובאה להתמודד עם הקושי המתואר לעיל, מדוע מצווה התורה על קדושת הכהנים בעוד שבפרשה הקודמת חל ציווי זה על כל ישראל והכהנים בכללם.

מענה התורה בא בצורת כפילות - 'אֲמַר אֶל הַכֹּהֲנִים' את האמירה האמורה מכבר לישראל 'קְדָשִׁים תִּהְיוּ', מחמת שכלולים הם בכלל ישראל, אך מאידך קדושת הכהנים מתייחדת בייחודיות מזו של קדושת ישראל, 'וְאֶמְרָתְךָ אֲלֵהֶם' את קדושתם המיוחדת להם.

אולם, עדיין עלינו להבין אל-נכון את מערכת הקדושה הפנימית, בין ישראל לכהנים, שהרי מצד אחד ניכרת עליונות קדושת הכהנים מישראל, שעל גבי קומת הקדושה הכללית של 'קְדָשִׁים תִּהְיוּ' יש דינים מיוחדים בקדושת הכהנים, אך מאידך הבחנה זו בדרגות הקדושה לא ניכרת בפסוקים המתארים את כלל ישראל, ובתוכם הכהנים: "מִמְלַכֶּת כֹּהֲנִים וְגוֹי קְדֹשׁ"⁵, "קְדָשׁ יִשְׂרָאֵל לָהּ"⁶.

המענה לכך הוא בהבנה שקדושת הכהנים היא הגילוי של קדושת ישראל הבסיסית. אשר לכן, למעשה אין כל הבדל בין קדושת ישראל לקדושת הכהנים, קדושה אחת היא, אלא שחילוק דרגות הקודש בניהם נובע מהתגלות והופעת הקדושה בצורה שונה, כאשר אצל הכהנים התגלות הקדושה בשיאה.⁷

בכך מובנת הכפילות 'אֲמַר... וְאֶמְרָתְךָ' - קדושת הכהנים שואבת את מקורה מקדושת ישראל הבסיסית ובקדושתם חושפים הכהנים את הקדושה הכללית של ישראל, לכן קדושתם נובעת מקדושת ישראל.

¹ ויקרא (כא, א).

² ויקרא (כא, ו-טו).

³ ויקרא (יט, ב).

⁴ ויקרא (כא, א).

⁵ שמות (יט, ו).

⁶ ירמיהו (ב, ג).

⁷ ראה: רבינו בחיי (כד הקמח, ערך קדושה עמוד שנא).

מחמת שמקור קדושת הכהנים מקדושת כלל ישראל, אלא שחשיפת הקדושה אצלם היא בשיאה, הרי שיש ביכולת האדם מישראל להתקדש ולהתעלות לדרגת קדושת הכהנים, אידיאל המבוטא בפסוק הנאמר בסמיכות לקבלת התורה בסיני בו התקדשו ישראל והתעלו לדרגת קדושה עליונה: "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ"⁸. ראויים הם ישראל לדרגת קדושת הכהנים מחמת שקדושתם הבסיסית נתונה לחשיפה ולהתקדשות יתירה, כדברי הרמב"ם (שמיטה ויובל יג, יג):

ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלוקים ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים.

ג. הדדיות

הבנה זו האמורה לעיל, בה התבאר שקדושת הכהנים אינה קדושה שונה ואחרת מזו של כלל ישראל ומקורה היא מקדושתם מקדושת ישראל, מגלה פן חדש בסדר הקדושה.

ניכר הוא ההבדל בין המצוות בפרשת קדושים, בה מופיע הצו הכללי לקדושת ישראל, למצוות בפרשת אמור בה מופיעה דרגת קדושת הכהנים.

עיקרן של המצוות בפרשת קדושים מכוון כלפי מסגרת החיים בין אדם לחבירו; התנהגות ביושר וצדק, חסד ועזרה הדדית, דיני ממונות וענייני זרעים, לעומת עיקרן של המצוות בפרשת אמור מתייחד לענייני קדשים וטהרות.

הבחנה זו מבדילה בין קדושת הכהנים המתבטאת בהיבדלותם מכלל העם במקום המקדש הקרוב אל ה', בעיסוק בקדשים וטהרות, בהוראת דרך התורה לעם ובהתרחקות מטומאה, לבין קדושת ישראל שיסודה בעיסוק בענייני העולם.

פער זה, בין קדושת ישראל המתממשת בעיסוק בחיי העולם-הזה לבין קדושת הכהנים בעיסוק בקדש פנימה, נובע מחטא העגל. אלמלא חטא זה, הייתה עבודת המקדש נעשית ע"י בכורות ישראל⁹, דבר המבטא את שייכותם העקרונית של ישראל לקדושת הכהנים.

ברם, בעטיו של החטא נוצר חיץ בין חיי החומר לחיי הרוח, בין העולם-הזה לעולם הרוחני העליון. אך נותרו המה הכהנים לעבודת המקדש, בשיאה של הקדושה, מחמת אי-שותפותם בחטא והיותם נבדלים מחיי החומר¹⁰.

בזה יובן ההבדל בין עיקרי המצוות האמורות בפרשת קדושים, המורות את קדושת ישראל, מצוות המתעסקות עם חיי החומר, לבין המצוות בפרשת אמור המבטאות את שיא הקדושה - לאחר החטא

⁸ שמות (יט, ו).

⁹ זבחים (קטו ע"ב).

¹⁰ בכך יובן ציווי התורה על הפרישה המוגברת מטומאה, "לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעֶמְיוֹ", ציווי הבא בכריכה אחת עם מעלת הקדושה שלהם. וקשה, הרי כל יסוד המוות בעולם נובע מהחטא הקדמון שהיווה הבדלה בין החומר לרוח, בין הגוף לנשמה, ומחמת שהכהנים לא היו בחטא העגל שהיווה את שיבת ישראל לחטא הקדמון, מדוע אי"כ עליהם לפרוש במידה מוגברת מהמוות. התשובה לכך היא, שהמוות מסמל את היות הגוף ללא הנשמה שבו, מציאות המהווה ניתוק בין הנשמה, מקור הקדושה, חלק אלוק ממעל, לבין הגוף החומרי. ניתוק המסמל את חיי העוה"ז כאשר הם מנותקים לחלוטין מהקדושה, דבר שלא יתכן בנוגע לכהנים שאין להם מגע כלל ועיקר עם חיי החומר. כמו"כ יובן מעלת הכהן הגדול, אשר לו אסור להיטמא אף לאביו ואימו ולא לצאת מן המקדש. **הזוהר** (אמור פט ע"א) מסביר עניין זה בכך שהכהן הגדול מהווה את שיא הקדושה בדביקות הפנימית לבורא, דבר המבוטא באיסור לצאת מן המקדש, וממילא אל לו לסור ולזוז ממנה ולהפריד בין הדבקות ע"י היטמאות למת.

תפקידם של ישראל הוא לקידוש חיי החומר בעולם-הזה, ליצור הלימה בין חיי המסחר ועבודת הארץ לחיי הקדושה, במגמה להעלות ולרומם עניינים אלו ולהביאם אל הקודש פנימה. אולם, קדושה זו מביטה בערגה אל קדושת הכהנים בהיכל ה', שואבת היא את כוחה מחשיפת הקדושה אצל הכהנים, אך מאידך קדושת הכהנים אינה במנותק מקדושת ישראל, כאמור. הפרייה הדדית זו בין הקדושות נעוצה בהבנה האמורה, שבסיס קדושת הכהנים הוא בקדושת ישראל, אך מאידך שיא התגלותה בכהנים מורה על השאיפה שעל האדם מישראל לשאוף להתקדש ולקדש את חיי החומר ולהיות בבחינת 'מְמַלְכֵת פְּהִינִים'¹¹.

ההבדלה בין קדושת הכהנים לקדושת ישראל באה לידי ביטוי בדברי התורה המדגישה שאין להם לכהנים חלק ונחלה עם ישראל, אלא "אֲנִי חֶלְקָךְ וְנִחְלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"¹². עליהם להיות מנותקים מחיי החומר ולהתעסק בשיא הקדושה פנימה, אך בד-בבד להשכיל שמצויים הם 'בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', שקדושתם באה להם מכוח קדושת ישראל.

ד. המועד כמפגש¹³

לצורך עבודה זו, המקרבת את ישראל לשיא הקדושה המצויה אצל הכהנים במקדש, באה פרשיית המועדים המהווה חיבור בין קדושות אלו.

מועדי ישראל שלובים המה בחקלאות המעשית: "וְחַג הַקִּצִּיר בְּכוֹרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאֶסְפְּךָ אֶת מַעֲשֵׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה"¹⁴, דבר המורה על הצורך לצקת תוכן של קדושה לחיי החומר המעשיים, ששיאם מגיע בעלייה לרגל: "שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זָכוֹר אֶל פְּנֵי הָאֵדֶן הַזֶּה"¹⁵, מפגשים המפגישים את האדם הישראלי הבא מן השדה עם שיא הקדושה במטרה להמשיכה אל חיי החולין בהם עסוק במהלך השנה: "כי מציון תצא תורה - לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון ליבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה"¹⁶.

מפגש זה מתואר בתורה כמפגש עם 'פְּנֵי הָאֵדֶן הַזֶּה', ביטוי המגלה על הרעיון האמור, כפי שרמז אליו הרמב"ן (שמות כג, טז; שם כ, ב) באיסור "לא תעשה לך אלהים אחרים על פני, כי על פני הם, שאני מסתכל ומביט בכל עת ובכל מקום בעושים כן. הדבר העשוי בפניו של אדם והוא עומד עליו יקרא על פניו... והנה אמר לא תעשה לך אלהים אחרים שאני נמצא עמך תמיד ורואה אותך בסתר ובגלוי". מפגש ישיר זה עם פני האדון ה', מלמד את האדם שגם בעת סורו מן הקודש פנימה, בעת שובו לשדהו וכרמו עליו לזכור שמצוי הוא אדונו עימו בכל הליכותיו, בבחינת "שְׁוִיִּתִּי ה' לְנֶגְדִי תָמִיד"¹⁷, "שישים האדם אל ליבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו"¹⁸, ומכוח הבנה זו מקבל הוא האדם מימד חדש לחיי החולין במגמה לקדשם ולהביאם להתעלות.

¹¹ ראה: **נפש החיים** (שער א פרק ד, הגהה).

¹² **במדבר** (יח, כ).

¹³ עוד על המועד כמפגש, ראה: **רש"י הירש** (בראשית א, יד-טו; שמות יב, א-ב; ויקרא כב, לב).

¹⁴ **שמות** (כג, טז).

¹⁵ **שמות** (כג, יז).

¹⁶ **תוספות** (בבא בתרא כא ע"א ד"ה כז). ראה עוד: **חתם סופר** (תורת משה, ח"ב דרוש ל' אדר דף ה ע"א); **משך חכמה** (שמות כג, טז): "ומפני שאין בכוח האדם להיות דבוק תמיד להשם יתברך, ואספת דגך, לכן אמרה תורה שיעלו לרגל לראות פנים ויתדבקו אל הכלל, ולכשילכו למלאכתם בבית ובשדה יהיו כאבר המדולדל, שאם יכול לחזור ולחיות אינו מטמא באבר מן החי. כן יתדבקו אל הכלל ויתקדשו בקדושת יושב הכרובים להיותם ראויים שיקרא אלקי ישראל. ולכן ישראל הוזהרו על קידוש השם ולא בן נח, שכמו שמאבדו החלק עבור הכלל, כמו שחותכין אבר להחיות האדם, כן צריך למסור נפש הישראל החלקי עבור ידיעת השם יתברך הכלליות".

¹⁷ **תהלים** (טז, ח).

¹⁸ **רמ"א** (או"ח סימן א סעיף א).

לשם כך זקוק האדם ללינה בסמיכות למקדש, "וּפְנִית בְּבֹקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאַהֲלֵיךָ"¹⁹, זקוק האדם לשהיית לילה המורה על עיבוד ואצירת החוויה הרוחנית, ורק בבוקר יוכל ליישמה באהליו, בבחינת "יִחְדְּשִׁים לְבָבָם רַבָּה אֶמְוֶנֶתָּ"²⁰.

בכך ניתן לפרש את **המשנה** (אבות ה, ה) המונה את הלינה בירושלים כאחד הניסים שנעשו בבית המקדש: "ולא אמר אדם מעולם צר לי המקום שאלין בירושלים". העולה למקדש, בו היו עומדים צופים ומשתחוים רווחים, יכול להרגיש גם בסורו משם את עליו של המקום הגשמי, מעתה לא צר לו המקום הגשמי מחמת שהתעלה לדרגות רוחניות גבוהות²¹.
א"כ, המועדים מחברים את ישראל לרוממות הקדושה במטרה להשיבם אל מעלתם קודם החטא, לעבודת המקדש בבכורות²², לעתיד שבו לא יהיה חיץ והבדלה מלאכותית בין החומר לרוח²³.

ה. בין קדושת שבת לקדושת יו"ט

פרשיית המועדים פותחת בציווי על שמירת השבת: "מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי. שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת שְׁבֹתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ"²⁴, דבר המעלה תמיהה - הרי שונה היא שבת מהמועדים במכלול עניינים שבבסיסם עומדת ההבחנה בין שבת הקבועה והקיימת מששת ימי בראשית לבין המועדים הנקבעים ע"י ב"ד של ישראל²⁵.

קדושת שבת וקדושת יו"ט שונות המה זו מזו, ולמראית העין נראה שקדושת השבת עדיפה מעל פני קדושת הימים הטובים, בעצם היותה מעין עולם הבא בהתערטלות החומר, משא"כ קדושת הימים הטובים התלויה בתקופה החקלאית ומבטאת את חיי החומר בעולם-הזה.

אולם, שזירת התורה את השבת יחד עם הימים הטובים מלמדת על הצורך בבי' קדושות אלו המפרנסות זו את זו, כקדושת הכהנים וישראל, כאמור.

שבת מתאפיינת בפסוק: "וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַה' אֱלֹהֶיךָ". השבת היא למעלה מן הזמן, אין היא תלויה במאורעות הזמן, לא בתהליכי ההווה ולא בתהליכי העבר, שבת היא של ה' ואנו עולים אלו ומתעלים למעלה מגדרי עולם הזה. אשר לכן, בשבת אין שמחה אלא עונג²⁶, מפאת שהשמחה קשורה בהתרחשות הבאה מתוך המציאות, בהגעת נקודת השיא במציאות אל ייעודה, בשונה מן העונג המהווה את הניתוק מהמציאות בערגה למצב אידיאלי עליון.

זו גם הסיבה שבשבת אין אנו עוסקים בצרכי הסעודה אלא אוכלים מן המוכן, "וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יֵבִיא וְיוֹמָיו"²⁷, דבר המורה על היות קדושת השבת מנותקת במידת-מה מהמציאות

¹⁹ **דברים** (טז, ז).

²⁰ **איכה** (ג, כג).

²¹ ראה: **הרב משה צבי נריה** (ביכורי הארץ, עמוד 127-128).

²² עבודה שתחזור להם לעתיד לבוא, ראה: **אור החיים** (בראשית מט, כח; במדבר ג, מה).

²³ לא רק המועדים מהווים מפגש זה, אלא גם תרומות ומעשרות הניתנים לכהנים מגלים על התקשרות ישראל בשיא הקדושה למטרת רוממותם, ראה: **תוספות** (בבא בתרא כא ע"א ד"ה כ); **הרא"ה קוק** (עולת ראי"ה ח"א עמוד שנב).

²⁴ **ויקרא** (כג, ב-ג).

²⁵ ראה: **ביצה** (ז ע"א); **חולין** (קא ע"ב).

²⁶ ראה: **רמב"ם** (הל' שבת פ"ל ה"א). ראה עוד הסוברים שאין בשבת מצוות שמחה: **תוספות** (מועד קטן כג ע"ב), שבת עולה למניין ימי השבעה מהטעם שאין מצוות שמחה בשבת; **שיטה מקובצת** (כתובות ז ע"ב), מעיר שהסיבה שאסור להתחתן בשבת משום שאין מערבין שמחה בשמחה, נדחית מהטעם שאין מצוות שמחה נוהגת בשבת; **מהרי"ל** (סוף הלכות יו"ט) אוסר להתענות ביו"ט מפני מצוות שמחה שבו ואילו בשבת מתיר להתענות משום שאין בה מצוות שמחה; **שו"ע** (או"ח סימן תקכט סעיף א) פסק שבגדי יו"ט יהיו טובים משל בגדי שבת, וביאר **מגן אברהם** (שם) משום מצוות שמחה שיש ביו"ט בניגוד לשבת; **תשב"ץ** (סימן רצח) הציע שמכיוון ששבת אינו יום שמחה ונוהגים בו מנהגי אבלות בצנעא יש מקום להתיר להספיד את המת בשבת. אולם, יש הסוברים שיש מצוות שמחה בשבת, ראה: **ספרי** (במדבר, פסקה עז); "וביום שמחתכם אלו השבתות"; **שיבולי הלקט** (פרק פב) **בשם הרב אביגדור כהן צדק**, שעל דברי הספרי הללו סמכו לומר בשבת תפילת 'ישמחו במלכותך'; **ירושלמי** (מגילה פ"א ה"ד) בנוגע לסעודת פורים בשבת; **תוספות** (כתובות ז ע"ב ד"ה והוא) בנוגע לפנים חדשות בשבת.

²⁷ **שמות** (טז, ה).

והעיסוק בחיי החומר העכשוויים, ואינה אלא אכילה משולחן גבוה, "וְרָאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם הַשְׂבָּת עַל כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָחֶם יוֹמִים"²⁸.

לעומת שיא הקדושה שיש בה בשבת מצויים המה הימים הטובים, אשר מותרים אנו, ואף מצווים להדר, בהכנת המאכלים בו ביום²⁹, ליהנות ממנועמי העולם. לכן אסרו חכמים הכנת מכשירי אוכל נפש שיכולים להיעשות מערב יו"ט, "גזירה שמא יניח אדם מלאכות שאפשר לעשותן מערב יו"ט ליו"ט ונמצא יו"ט כולו הולך בעשיית אותן מלאכות וימנע משמחת יו"ט ולא יהיה לו פנאי לאכול ולשתות"³⁰, גזירה המלמדת על יסוד היו"ט כיום המשלב בין חלק 'לכם' ובין חלק 'לה'".³¹

הבלטת השמחה וההנאה מחיי עולם-הזה מחדדת את שונות הקדושה שביו"ט מזו של שבת, כאשר אם בשבת המגמה היא 'שבת לה', שאנו מגיעים לשיא הקדושה העליונה, מעין עולם הבא, הרי שביו"ט בא הקב"ה אלינו, מתגלה השכינה בכל מעשינו, החל מעבודות השדה החקלאיות בעטיים נקבעו הימים הללו, בהודאת הוא הקב"ה לקביעת ישראל את הזמנים³² ובהשראת השכינה במקדש בעלייה לרגל בראיית פני ה', כפי שהתבאר.

ניתן להשתמש בדברי **המדורש** (בראשית רבה, פרשה סח, ג) בכדי להמחיש את ההבדל בין מגמות הקדושה: "יש שהוא הולך אצל זיווגו ויש שזיווגו בא אצלו". בשבת ישראל באים אל בוראם, מתעלים הם לבחינת עולם-הבא ומתערטלים מן החומר בחיי עולם-הזה, 'הולך אצל זיווגו'. אך ביו"ט בא הוא הקב"ה לישראל, 'זיווגו בא אצלו', מתגלה הקב"ה בכל מעשה ידינו, בחיי עוה"ז. בכך דומה קדושת יו"ט לקדושת ישראל הבסיסית, 'קדשים תִּהְיוּ', בקידוש חיי החומר בעוה"ז, בחשיפת השכינה בכל מעשה גשמי, וקדושת שבת לקדושת הכהנים במקדש ה' פנימה המנותקים המה מחיי החומר בזה העולם³³.

אולם, כפי שביארנו בעניין קדושת ישראל והכהנים, קדושת אלו האחרונים יונקת מקדושת ישראל, ומאידך קדושת ישראל שואבת את כוחותיה לקידוש חיי החומר משיא הקדושה של הכהנים. כן הוא ביחס לקדושת שבת וקדושת יו"ט, אשר על-פניו היה נראה שעליונה היא קדושת השבת מזו של יו"ט, באשר מציגה היא את האידיאל, אך מדברי **המדורש** (בראשית רבה, יא, ח) נראה שקדושת השבת מביטה היא אל קדושת יום-טוב בערגה:

תני רשב"י: אמרה שבת לפני הקב"ה, רבש"ע לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג. א"ל הקב"ה, כנסת ישראל היא בן זוגך. וכיון שעמדו ישראל לפני הר סיני אמר להם הקב"ה, זכרו הדבר שאמרתי לשבת, כנסת ישראל היא בן זוגך היינו דיבור זכור את יום השבת לקדשו.

מדברי רשב"י מתבאר שכן הזוג של השבת הוא ישראל. שבת היא כלה המצפה לבואו של החתן, של כנסת ישראל למלא את חסרונה. הגם שקדושת השבת מגלה היא את השיא, אך אין משום כך שלמות גמורה ללא מעשיהם של ישראל, המתבטאים בקידוש חיי החומר בעוה"ז, כקדושת יו"ט. לאמר, הגם שבשבת אוכלים אנו מן המוכן והיא מעין עולם הבא, אך לא ניתן להגיע אל המוכן ואל העוה"ב ללא עשייה קודמת בחיי המעשה.

בכך נכרכת קדושת השבת עם קדושת המועדים, מהווים המה חטיבה אחת ומשלימות זו את זו, כקדושת ישראל והכהנים.

²⁸ שמו"ט (טז, כט).

²⁹ רמב"ם (הלי יו"ט פ"א ה"ח).

³⁰ רמב"ם (הלי יו"ט פ"א ה"ה).

³¹ פסחים (סח ע"ב); ביצה (טו ע"ב).

³² ראש השנה (כה ע"א).

³³ לכן תלמידי חכמים נקראו 'שבת', ראה: זוהר (ח"ג כט ע"א; ח"ג ככה ע"ב).